

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ ШЛЯХОМ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСТНОЇ МОДЕЛІ ФАХІВЦЯ

Проф. О. М. Хвисяк, проф. В. Г. Марченко, доц. В. В. Жеребкін,
доц. М. О. Бортний, доц. Л. Г. Волошина, доц. А. В. Яловчук

Харківська медична академія післядипломної освіти

Наведено заходи Харківської медичної академії післядипломної освіти щодо вдосконалення післядипломної підготовки лікарів шляхом формування компетентнісної моделі фахівця. Показано, що ці заходи спрямовані на приведення структури та змісту післядипломної підготовки фахівців у відповідність до міжнародних освітніх стандартів, поліпшення їх практичної підготовки й удосконалення системи безперервної професійної освіти лікарів.

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПОСЛЕДИПЛОМНОЙ ПОДГОТОВКИ ВРАЧЕЙ ПУТЕМ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОЙ МОДЕЛИ СПЕЦИАЛИСТА

Проф. А. Н. Хвисяк, проф. В. Г. Марченко,
доц. В. В. Жеребкін, доц. Н. А. Бортний,
доц. Л. Г. Волошина, доц. А. В. Яловчук

Приведены мероприятия Харьковской медицинской академии последипломного образования по усовершенствованию последипломной подготовки врачей путем формирования компетентностной модели специалиста. Показано, что эти мероприятия направлены на приведение структуры и содержания последипломной подготовки специалистов в соответствие с международными стандартами, улучшение практической подготовки слушателей и усовершенствование системы непрерывного последипломного образования врачей.

IMPROVEMENT OF QUALITY OF POSTGRADUATE STUDY OF DOCTORS' RESULT IN COMPETENCE BASED MODEL OF SPECIALIST FORMATION

A. N. Khvisyuk, V. G. Marchenko, V. V. Zherebkin,
N. A. Bortny, L. G. Voloshina, A. V. Yalovchuk

The measures for improvement of quality of postgraduate study of doctors' result in competence based model of specialist formation in the Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education were given in paper. Show, what these measures promoted equivalence between the national postgraduate medical education standards and standards of World Federation for Medical Education and improves as the practice training of specialists and also of continuing medical education.

Виконання пункту 4 Доручення Кабінету Міністрів України від 23.11.2010 р. № 69158/1/1–10 до Доручення Президента України від 19.11.2010 р. № 1-1/2753 «Щодо реформування системи охорони здоров'я, спрямованого на підвищення якості і доступності медичної допомоги для громадян України» [8], наказу МОЗ України від 10.12.2010 р. № 1088 «Про удосконалення післядипломної освіти лікарів» та Рішення колегії МОЗ України від 17.11.2011 р. «Про стан виконання у 2011 році завдань Програми економічних реформ на

2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» передбачає в першу чергу підвищення якості освіти, й особливо поліпшення практичної підготовки лікарів.

Як відзначено у доповідях на пленарному засіданні Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Впровадження нових технологій за кредитно-модульною системою організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах України III–IV рівнів

акредитації» (26–27 квітня 2012 р., м. Тернопіль; автори: В. В. Вороненко, О. П. Волосовець, Ю. С. П'ятницький, І. С. Вітенко, І. В. Мельник, І. Є. Булах, М. Р. Мруга), основними напрямками забезпечення якості освітньої діяльності вищих медичних навчальних закладів є:

- створення в кожному закладі тренінгових центрів для поліпшення оволодіння практичними навичками;
- ефективна робота сектору моніторингу якості освіти та відділів комп'ютерних технологій навчання і дистанційної освіти;
- поповнення книжкового фонду бібліотек;
- створення базових підручників нового покоління;
- розробка інтерактивних комплексів навчально-методичного забезпечення дисциплін за кредитно-модульною системою;
- збільшення кількості комп'ютерних класів;
- забезпечення роботи веб-сайтів факультетів, кафедр, університетів, академій, структурних підрозділів;
- міжнародні програми обміну студентами та викладачами.

Головним завданням вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти нині є підготовка лікарів, які рівнем своєї компетенції здатні задовольнити суспільні потреби в охороні здоров'я в умовах світових процесів глобалізації та інформатизації всіх сфер діяльності людини [3, 4, 9, 10].

Сучасна парадигма післядипломної освіти лікарів полягає в тому, що за умови постійного зростання рівня складності медичних технологій, колосального потоку нових наукових даних, який зумовлює частий перегляд методичних рекомендацій (клінічних протоколів) із діагностики, профілактики та лікування захворювань, здобуті як на дипломному, так і на післядипломному етапі знання й уміння, зберігають актуальність протягом відносно нетривалого терміну [5, 8].

Тому підготовка лікарів на всіх етапах має полягати не тільки і не стільки в наданні нових знань та вмінь, що згодом, і дедалі швидше, застаріватимуть, а у формуванні компетентнісної моделі спеціаліста. Компетенція — це єдність професійних і позапрофесійних знань, навичок, настанов і ціннісних орієнтирів фахівця [9, 10]. На нашу думку, лікарська компетенція характеризується:

- набуттям лікарями знань та вмінь, необхідних для надання медичної допомоги, згідно із затвердженими клінічними протоколами;
- прийняттям лікарями фахових рішень на основі даних доказової медицини;
- здійсненням лікарями безперервного професійного розвитку;
- дотриманням норм Етичного кодексу лікаря України.

Для формування компетентнісної моделі лікаря післядипломна медична освіта має ґрунтуватися на новій ролі слухача, який перетворюється з пасивного об'єкта навчального процесу, споживача інформації на рівноправного суб'єкта навчання, партнера викладача, співучасника отримання, систематизації та аналізу даних, здатного та зацікавленого в професійному навчанні протягом усього життя [2, 6, 7].

Якісне післядипломне навчання лікарів можливе лише за умов безперервного навчання, що базується на всіх досягненнях світової медичної науки та використанні всіх сучасних освітянських технологій. Найефективнішим способом передачі нової інформації слухачам є інтерактивне навчання в процесі практики. Інтерактивні методики дають змогу задіяти не лише розум людини, а також її почуття, емоції та спонукати до творчості [2, 6, 7].

Інтерактивні, проблемні, діалогові, бінарні лекції (на відміну від традиційних інформаційних лекцій, під час яких викладач монологічно викладає навчальний матеріал, а слухачі слухають, дивляться, запам'ятовують або конспектують) створюють можливість бути активними учасниками навчального процесу. Відеоінформація (мультимедійна презентація) й анімація у поєднанні з коментарями викладача значно активізують увагу слухачів до змісту навчального матеріалу та підвищують інтерес до нової теми. При цьому викладач ефективніше використовує навчальний час лекції, зосередивши увагу на обговоренні найбільш складних фрагментів навчального матеріалу.

Інтерактивний семінар (майстер-клас, ділова гра, круглий стіл, мозковий штурм), особливо з використанням комплексів оперативного контролю знань Smart Senteo, Interwrite CPS Spark (в академії використовується загалом 200 пристроїв), дає змогу налагодити діалог між слухачами та викладачем, сприяє їх мотиваційній готовності до загальних зусиль

у процесі пізнання, створює ситуації, які сприяють сумісному розв'язанню поставлених завдань, та забезпечує умови для співробітництва і партнерства викладача і слухачів. Інтерактивне тестування слухачів за допомогою комплексів оперативного контролю знань є і заходом контролю, і навчальним заходом.

В академії працюють навчально-тренувальні центри, обладнані програмно-апаратними комплексами, фантомами, тренажерами для відпрацювання навичок надання медичної допомоги за будь-яких невідкладних станів, у тому числі в акушерстві, гінекології і неонатології. Оснащення навчально-тренувальних центрів відповідною технікою (веб-камери, мікрофони, вихід до мережі Інтернет, комплекси оперативного контролю знань) створює нову інтерактивну технологію оволодіння слухачами практичними навичками надання невідкладної медичної допомоги.

Стрімке зростання кількості медичної інформації, постійне впровадження нових високотехнологічних та коштовних методів діагностики та лікування із застосуванням високоактивних лікарських засобів на тлі збільшення питомої ваги хворих із хронічними захворюваннями різних функціональних систем організму потребують як безперервного оновлення професійних знань фахівців, так і набуття ними знань із медичної інформатики та основ доказової медицини, менеджменту в охороні здоров'я та медичного і фармацевтичного права, а також суміжних спеціальностей для забезпечення раціональної, науково та економічно обґрунтованої комплексної профілактики, діагностики і лікування захворювань, диспансеризації та реабілітації хворих. Для надання лікарям необхідної інформації з цих питань розроблено та проводяться відповідні цикли тематичного вдосконалення.

Запорукою реалізації компетентнісної моделі лікаря-спеціаліста є побудова системи

управління якістю навчального процесу. Важливим елементом цієї системи є внутрішній аудит — моніторинг якості освіти. У структурі навчального відділу академії працює сектор моніторингу якості освіти, який адаптував та впровадив заходи діагностики якості навчального процесу (анонімне анкетування слухачів: проанкетовано понад 3 тис. слухачів циклів спеціалізації, передатестаційних циклів та циклів тематичного вдосконалення, складено внутрішній рейтинг кафедр та викладачів академії).

Саме викладач, який є водночас і лікарем, і науковцем та працює у співробітництві як із викладачами кафедри, так і з викладачами інших кафедр закладу післядипломної освіти, має забезпечити втілення основних дидактичних принципів післядипломної освіти в навчальний процес (принципи науковості, системності та послідовності, доступності для слухача, зв'язку навчання із медичною та фармацевтичною практикою, свідомої активної участі слухача в навчальному процесі, наочності підготовки, міцності засвоєних знань, умінь і навичок та принципу індивідуального підходу до слухача).

На нашу думку, плідна співпраця викладача і слухача є головним чинником побудови навчального процесу, спрямованого на формування компетентнісної моделі лікаря-спеціаліста із розвитком схильностей та здібностей лікарів до самостійного здобуття нових знань.

ВИСНОВКИ

Найбільш ефективні технології післядипломної підготовки, які забезпечують набуття відповідної компетенції лікарями:

- орієнтація навчального процесу на формування та відпрацювання практичних навичок слухачів;
- навчання фахівців методології збору, аналізу та узагальнення наукових даних;
- розвиток здатності та мотивації лікарів до безперервного професійного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посібник / Н. П. Волкова. — К. : Академія, 2006. — 256 с.
2. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
3. Про затвердження Концепції розвитку вищої медичної освіти в Україні : Наказ МОЗ та АМН України № 522/51 від 12.09.2008 р.

4. Про затвердження робочих груп з питань підготовки національних підручників для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації, підпорядкованих МОЗ України : Наказ МОЗ України від 22.06.2010 р. № 502.
5. Про удосконалення післядипломної освіти лікарів : Наказ МОЗ України від 10.12.2010 р. № 1088.
6. *Фібула М. М.* Педагогіка вищої школи : навч. посібник / М. М. Фібула. — 2-ге вид., доп. — К. : Академвидав, 2010. — 456 с.
7. *Цехмістров Г. С.* Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. С. Цехмістров, Н. А. Фоменко — К. : Слово, 2005. — 280 с.
8. Щодо реформування системи охорони здоров'я, спрямованого на підвищення якості і доступності медичної допомоги для громадян України : Доручення Президента України від 19.11.2010 р. № 1-1/2753.
9. Accreditation Council for Continuing Medical Education. Standards. ACCME, USA, 2002. — 56 p.
10. World Federation for Medical Education. Postgraduate Medical Education. WFME Global Standards for Quality Improvement. WFME, Copenhagen, 2003. — 97 p.

Перелік платних циклів, проведення яких планується в 2012 р.

Кафедра

СТОМАТОЛОГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ,

ОРТОДОНТІЇ ТА ІМПЛАНТОЛОГІЇ

Зав. кафедри проф. В. І. Куцевляк, тел.: 704-11-86

Хірургічна підготовка в ортодонтії (для ортодонтів)	10.09–24.09
Хірургічні аспекти в дентальній імплантології (для стоматологів, стоматологів-хірургів)	08.10–22.10
Мікроімпланти в ортодонтії (для лікарів-ортодонтів, стоматологів)	23.10–06.11
Протезування на імплантатах (для стоматологів, стоматологів-хірургів, стоматологів-ортопедів)	12.11–26.11
Ускладнення імплантологічного лікування (для стоматологів, стоматологів-хірургів, стоматологів-ортопедів)	03.12–17.12

За довідками звертатися до навчального відділу ХМАПО за тел. (057) 711-80-31